

— Хочеш, Лусь, побачити ойойкове гніздо?

Хитро примружившись, Федько чекає, що скаже у відповідь Льонька. А той підозріло поглядає на сусіда, міркуючи: жартує він чи ні? Від цього Щербатого можна чекати всякої, капості. Недавно малому Мишкові порадив закопати на городі батькову люльку. Після дощу, мовляв, цілий десяток виросте: величезна люлька, а на ній — дрібні люльченята. Малий послухав — дуже хотілось йому щось приємне зробити для татка. Звичайно, люлька не зійшла, а тільки потрухлявіла. До того ж хлопці з усієї вулиці глузували з городника-невдахи.

Або, скажімо, оце прізвисько — Лусь. Досить було сказати якось Льоні: "Хай йому лусь!" — як Федько підхопив те словечко. Причепилось воно до хлопця, як реп'ях до кожуха. Лусь та Лусь величають тепер. Правда, і Льоня не залишився в боргу. Коли Федько вийшов одного разу на вулицю без переднього зуба і сказав, що упав з коня (а насправді невдало спікірував з груші),— з легкої Льоньчиної руки прозвали хлопця Щербатим. Отож, поки Льонька роздумував, Федько навсидячки задер босу ногу і спокійнісінько витер собі носа зашкарублюю потрісканою ступнею. Зробив це він так вправно і несподівано, що Льонька сторопів. Тепер він ладен був усьому повірити.

— Ну, хочеш побачити? — набивався сусід.

— Ойойкове... А що це таке? — обережно поцікавився Льонька.

— Тю, не знаєш? — знизав плечима Федько.— Жар-птиці не бачив, чи що? Хвіст здоровенний — віялом. І весь вогнем переливається...

Карі очі Льоньки округлились, заіскрились, ніби в них відбилось веселкове сяйво, яке випромінювала дивовижна птиця.

— Гніздо вона мостить із павутиння,— захоплено розказував сусід.— Торкнешся рукою — м'якеньке-м'якеньке. А в гнізді — пташенятка...

— Покажи! — вихопилось у Льоні.

Тепер він зовсім вірив Федькові. Та й серйозний вираз обличчя, навіть рудий наїжачений чубчик і широкий в ластовинні ніс — все свідчило, що Федько каже чисту правду.

— Федь, покажи! — благально шепнув Льоня.

— Е ні! — підвівся Федько.— Я знаю тебе — хлопцям розкажеш. Будете бігати туди, гніздо зруйнуєте...

— Та їй-богу мовчатиму! Ну от щоб мені...

Федько поважно підсмикнув штанці, спроквола мовив:

— Хіба що так зробимо. Скидай майку. Зав'яжемо очі, щоб дорогу до гнізда не бачив.

Льоня одним махом зняв свою майку. Федько довго мудрував, пов'язуючи нею Льоньчину голову.

— Нічого не видно?

— Темно, як у погребі! — щиро зізнався Льоня.

Тільки після цього Федько взяв його за руку і кудись повів. Льонька обережно переставляв ноги, раз у раз спотикався, навіть звалився в рівчак, але знову брів далі, в загадкову безвість. А Федько виробляв такі викрутаси, що Льоні аж моторошно ставало, повертав його наліво й направо і весь час примовляв:

На схід підеш — в яму впадеш,

На захід підеш — в ріку попадеш...

Льонька холонув від страху, проте мовчав, не подаючи навіть виду, що йому боязно.

— Тс-с-с!..— зупинився Федько.— Наближаємось. Ух, і птиця ж яка! Аж очі сліпить.

Він легенько натиснув на Льоньчине плече:

— Присідай, Лусь. Рукою помацаєш...

В ту ж мить Льоня відчув, як щось колюче вп'ялося в тіло.

— Ой-ой! — крикнув він і рвонув пов'язку з очей.

Побачив: сидить він на старій колючій дерезі, а хитрий Федько вже встиг утекти. Вискочив на пагорб і давиться від сміху:

— Оце тобі,— каже,— ойойкове гніздо!

Льонька заплакав. Не тому, що було дуже боляче (траплялось і гірше), а тому, що над ним так підступно насміялися, йому не хотілося ні з ким зустрічатись, і він, самотній, пригнічений, побрів балкою до річки. Сів на камінь, добре нагрітий сонцем, звисив ноги у воду, задумався: "З Федьком більше не дружитиму,— пообіцяв сам собі.— Хвалько й задирака він. Матері не слухається, малих зобиджає. А спробуй щось випросити у нього. Ого! Аж затруситься!"

І Льоня пригадав недавній випадок. Вийшов якимось Федько на вулицю, від задоволення увесь світиться. Через плече — чорний пасок, збоку

щось скельцями виблискує. Придивились хлопці — справжнісінький бінокль!

— Дядько мені подарував,—вихваляється Федько.— В морфлоті служить.

Недбало приклав до очей бінокль, на Мишка навів:

— Глянеш отак — Мишко як слон, а з другого боку глянеш — Мишко як комаха.

І вже зовсім гордовито:

— Вчора,— каже,— супутника бачив. Оком не видно, а в бінокль подивишся — летить над селом, наче м'яч футбольний.

Обступили хлопці його, з усіх боків смикають. "Дай та дай!" — просять. Кожному не терпиться на супутника глянути. А Федько ще більш заважнів:

— Це дуже секретна штука,— відмовляє,— не можна нікому давати...

...Згадавши, як носився Федько з своїм подарунком, Льоня сердито чвиркнув у воду:

— Жаднюка!

Він зручніше вмовстився на камені і окинув поглядом протилежний берег, де серед верболозу, над самою річкою, височіла вибілена дощами і сонцем скеля, дуже схожа на лису голову велетня. Під тою скелею починався хід у підземелля, а там, десь глибоко-глибоко, як переказували люди, в давні часи гайдамаки сховали зброю.

— Ось найду ті скарби,— замріявся Льоня,— усім роздам: тому лук, тому стріли чи спис, а Щербатому — дірку від бублика. Хай ковтає завидки.

Льонька уявив собі, як зеленіє від заздрощів Федько, і зовсім повеселішав. Роздягшись, прямо з каменя шубовснув у річку, та так, що аж хвилі пішли по воді.

* * *

Ще здалеку Федько помітив: сидять під хатою Льонька з Мишком і про щось захоплено говорять. Тихого і спокійного Мишка сьогодні не впізнати. Дивись, що витворяє! То впаде на землю і вужем звивається, то, раптом схопившись, ловить руками повітря. Чудасія — та й годі!

Федько нерішуче пом'явся на місці. Підійти до них і послухати? Проженуть — це ясне діло. Люльку і ойойкове гніздо не простять.

І все-таки не міг втерпіти, потихеньку підкрався, став за деревом.

— А лисенят як? — почув Мишків голос.— Там же їх троє.

— Мішок візьмемо!

Це вже Льонька озвався.

— Не донесемо. Лисиця важка. Ти ж сам бачив: як наше теля завбільшки. Хвіст по самій землі волочиться...

"Яка лисиця? Які лисенята?" — не міг второпати Федько. Далі терпіти було надсилу.

— Про що ви там торочите? — спитав недбало. Заклав руки за спину, з погордою глянув на хлопців. Ваші розмови, мовляв, не дуже мене цікавлять.

Льонька нахмурився, непомітно сіпнув за руку Мишка. "Ані пари з уст!" — означав той жест. Та Мишка попереджати не треба було. Побачивши за деревом Федькову голову з наїжаченим житнім чубчиком, він схилився і став заклопотано копирсатися в землі.

— Про яку лисицю говорите? — вже м'якше перепитав Федько.

Льонька пирснув у кулак:

— Про таку руду, як ти...

Удвох засміялись і знову мовчать. "Так від них нічого не визнаєш", — вирішив Федько. Він удав, що здогадується:

— Фі, знаю! Щось придумали? Хочете мене піддурити? Не вийде, голубчики!

Мишко обурився:

— І зовсім не придумали! Льоня нору знайшов. Ось що!

"Лисичу нору!" — не повірив своїм вухам Федько. Він давно вже чув, що в селі лисиця об'явилась. Схватить курча — і в берег! А де живе розбійниця, нікому не вдавалося дізнатись. Невже хлопці щось провідали? Він підсунувся ближче, проте сказав якомога байдуже:

— Хм, знайшли... Видумуєте, мабуть...

— А таки знайшли! — кинув ображений Льоня.— І лисицю з лисенятами бачили! І підемо сьогодні ловити.

Федько занепокоївся. Він уявив, як лежать у засаді Льонька з Мишком, як вони ловлять хитрого звіра і несуть у село. Несуть удвох, а його, Федька, поряд не буде. Можливо, раз у житті випадає така нагода, а він пропустить її...

— Сьогодні підете? — Федько дивився так жалібно у вічі, ніби питав: "Невже ви такі жорстокі?" — Удвох не справитесь, серйозно! Візьміть і мене, га?

— Ти нам не друг! — відрубав Льоня.— Ти менших завжди зобиджаєш!

Федько винувато підшморгнув носом.

— А задиратись не будеш? — подобрішав Мишко, побачивши, що сусід не такий уже грізний, як йому здавалось.

— Не буду...

— І обдурювати не будеш?

— Не буду...

Льонька презирливо зіщулився. Його карі оченята, як дві вуглинки, так і пекли сусіда:

— Це ти зараз клянешся. А потім...

— Та не буду! Чесне піонерське! — Голос у Федька дрижав.— Ну, хочете — молочай їстиму!

Він тут же зірвав стебло молочаю і, не кривлячись, почав жувати гірке й неприємне зілля.

— Фу, виплюнь! — зжалився Льоня.— Пішли!

Ледь помітною стежкою рушили хлопці крізь гущавину. Знизу, від річки, несло вологою і терпким запахом бузини. Кілька разів гілка боляче хльоскала Федька по обличчю. "А може, справді хочуть мене розіграти?" — майнула думка. Та він не наважився перепитувати і слухняно плівся позаду.

Через хвилину дістались до розірваної греблі, старої, обваленої, зарослої ожиною і тереном.

— Лягайте! — шепнув Льоня.

Хлопці уткнулись носами в траву, затаїли подих. Дві пари очей уважно слідкували, як Льонька, маскуючись лопушиним листям, поповз до глибокого рівчака. Раптом він завмер на місці, прислухався.

— Шарудить! Значить — в норі.

Він подав знак рукою. В ту ж мить поряд з ним, в кущі ожини, показалаась чубата голова Федька. Погляд його був спрямований туди, де чорним колом зяяла нора. Вхід до неї був вистелений курячим пір'ям, деінде біліли дрібні кістки. Федько припав вухом до нори і почув під землею тихі вкрадливі звуки.

— Лізе наверх! — з трепетом мовив Федько.— Ловити треба...

В кущах промайнуло щось вогнисто-руде, зникло в гущавині, і ось, уже на самій горі, блиснула на сонці золотиста спина лисиці.

— Втекла...

Вертались додому мовчки, пригнічені невдачею.

— Нічого! — намагався втішити хлопців Федько.— Завтра спіймаємо.

На прощання вони серйозно, по-мужському потиснули один одному руки. Федько пом'явся на місці, чомусь почервонів.

— Почекайте мене.

Кинувся до своєї хати і скоро повернувся, тримаючи в руках якусь річ.

— Ось бінокль, візьміть. Хочете — на цілий місяць.